

SERRA DE TRAMUNTANA. La pagesia a la Serra de Tramuntana és més complexa que a altres indrets de les Illes Balears amb major accessibilitat i la possibilitat d'emprar maquinària pesada. El Barranc de Biniaraix és el paradigma de zona complicada, però alhora molt bella. Només aquells pagesos més compromesos pot resistir la precarietat que suposa tenir un olivar al Barranc de Biniaraix.

Barranquers, compromís i precarietat

Les dificultats que troben els propietaris per cuidar el paisatge agrícola són paradigmàtiques de la Serra

F.V.V.

“El barranc de Biniaraix és la Capella Sixtina de la pedra en sec”, diu Toni Font, biòleg, activista ecològic i propietari d'un petit olivar a aquest canó càrstic situat al terme municipal de Sóller i protegit amb la declaració de Bé d'Interès Cultural, precisament per la complexitat del seu sistema de marjades. Certament, el camí del Barranc és un exemple de la integració de les construccions de pedra en sec a la natura.

També és constatable que cada cop més es troben parets esbucades i construccions tradicionals en estat ruïnós. “El problema aquí és que les parets cauen per l'abandonament o perquè les tomen les arrels dels pins”, explica Font, “a una discussió entre un marge i un pi, guanya el pi”. “S'hauria de fer un pla de gestió del Bé d'Interès Cultural perquè no es degradi més, i considerar també el seu entorn: només el camí és públic, la resta del Barranc és privat i això no s'ha tingut en compte”, explica Font.

● **Restauració.** Toni Font ha aconseguit restaurar 500 metres de marjades de la seva finca, després de vint anys i a base de molt d'esforç, feina i recursos propis i de l'administració. Però no només les marjades s'esbucquen al Barranc. “Si la teulada del porxo tradicional d'una finca a la Tramuntana cau és molt difícil aconseguir l'autorització per arreglar-la”, explica Font. “Hi ha tal superposició de normes que a la pràctica resulta gairebé impossible”, comenta. “Cada barranquer s'aproxima al barranc d'una manera diferent, però tenim en comú aquesta cura en mantenir les parets i recuperar les zones de cultiu”, afegeix Font.

Un altre petit propietari barranquer és Miquel Martorell, taujà d'origen i pagès per vocació. Té dos trossos de terra al Barranc. “Mai no m'havia plantejat comprar res, però un moment donat vaig pensar que m'agradaria contribuir a la recuperació d'aquest territori, per on passava molt sovint d'excursió”, explica. El va motivar “la nostàlgia de que algú va fer molta feina per construir aquest paisatge, i a mi em fa molta pena que les oliveres es morin”. El 2011 va comprar el primer terreny i ara passa entre oliveres i marjades prop d'un terç de l'any. Aquest contacte directe amb el territori li ha permès conèixer bé la seva història, pel que ha escrit diversos lli-

Toni Font, un pagès que s'ha dedicat a restaurar marges al Barranc.

J. SERRA

El camí de pedra que travessa la concorreguda zona.

GABRIEL MERCÉ

El conjunt del Barranc, amb la ciutat de Sóller al fons.

G.M.

En demanda d'infraestructures per poder cuidar l'espai

“D'igual manera, no podem pretendre que el pagès de muntanya hagi de gestionar de manera precària el seu ramat, que no pugui disposar d'unes instal·lacions adequades per a la transformació dels productes o que la seva maquinària hagi de romandre davall d'un garrover”, assevera l'integrant de Tramuntana XXI Joan Juan, “cal agilitar la concessió de llicèn-

cies per l'habilitació d'infraestructures que permetin la conservació del paisatge agrícola”.

Toni Font critica la “manca de creativitat” de l'administració pública per donar solucions a les seves demandes. “Trobam a faltar un tarannà més proactiu i no tant prohibitiu per part de les institucions”, manifesta. Ell mateix té propostes innovadores: “Que l'ad-

ministració pública destini recursos per subsidiar una part d'un equip d'experts, gent formada que pugui fer feines com abans, de temporada: poder i cremar, restaurar marges i altres construccions.” D'aquesta manera, repartint despeses i responsabilitats entre el sector públic i els propietaris privats, “sentiríem que la societat vol una Serra de Tramuntana

cuidada i mantinguda, un propietari normal tot sol no pot pagar el que costa mantenir una finca a la Serra”.

La majoria de barranquers no treuen benefici dels olivars, els cuiden per vocació i compromís amb la protecció del territori, i hi inverteixen molt temps i recursos propis. “La gent que compram finques al Barranc sabem que és un lloc difícil però

no fa falta mortificar-nos”, es lamenta Font. “Si jo fos l'administració faria mamballetes de tenir gestors com nosaltres amb voluntat de protegir el territori”, conclou.

El Barranc és un exemple de la construcció de marges en indrets gairebé impossibles, de l'aprofitament de l'espai per a l'explotació agrària. Un lloc on no és possible fer-hi negoci.

bres. L'últim el presenta el mes de maig i porta per títol “100 porxos, 100 històries”.

● **Porxos.** Per què són tan importants aquestes construccions tradicionals pels actuals petits propietaris de finques? “Si no tenim caseta per fer feines no podem cuidar el territori: necessitem un lloc per guardar les eines, els sacs d'olives, per dormir”, explica Font. Martorell hi coincideix i sap que hi ha el perill de perdre tota una ge-

neració d'actuals barranquers que han contribuït enormement a cuidar el paisatge. “Si tens un olivar, has de caminar molt per arribar-hi, es posa a ploure de camí, etc. però no pots quedar allà a dormir és molt possible que deixis d'anar”, adverteix.

Els porxos que encaren es conserven no disposen de dipòsit d'aigua, o cisternó, i també resulta impossible aconseguir l'autorització per instal·lar un petit sistema de provisió d'aigua. “No-

saltres el que demanam és que ens deixin arreglar-ho com estava fet abans, no fer res nou”, explica Martorell, “en tot cas un bany ecològic, ens conformam amb coses senzilles i respectuoses amb el paisatge, cap luxe”.

Joan Juan, gestor ambiental i membre de l'associació Tramuntana XXI, veu amb preocupació aquesta situació amb la que es troben els barranquers i que pot ser paradigmàtica d'altres indrets de la Serra de Tramuntana: “Disposar

o no de la infraestructura necessària pot ser el fet diferenciador a l'hora d'impulsar la recuperació d'un espai agrícola que en el seu abandonament pot significar una amenaça ambiental en forma de plagues forestals, incendis, erosió i minva al valor paisatgístic”. Per a Joan, no és comprensible el greuge comparatiu entre el suport institucional per restaurar marges i la prohibició constant a recuperar altres construccions tradicionals en situació de runa, com els porxos.